

Keskkonnatasude raamkava koostamisega seotud põhjaveeteemaline arutelu

Kokkuvõte

Keskkonnaministeerium 5. november 2013

Algus 10.00, lõpp 15.30

Kutsutud: kutse arutelul osalemiseks saadeti EMTELile, EE-le, VKG-le, Kiviõli Keemiatööstus OÜ-le, Andres Marandile

Päevakord:

10.00-12.00 Keskkonnaministeeriumi ja kaasatud ekspertide ettekanded

12.00-13.00 *Lõunapaus*

13.00-14.00 Põlevkivi kaevandajate ja kaasatud ekspertide ettekanded

14.00-15.30 Arutelu ja edasistes tegevustes kokkuleppimine, sh uuringu vajalikkuses ja lähteülesande koostamises kokkuleppimine

Kohtumise eesmärk ja lühikirjeldus

Toimunud keskkonnatasude raamkava 2016+ ümarlaudade jätkuks korraldasime eraldi põlevkivi kaevandajate ja vee-ekspertide ümarlaua kaevandustest väljapumbatava põhjavee tasustamisega seotud probleemide ja küsimuste läbiarutamiseks.

Kohtumise eesmärk oli anda Keskkonnaministeeriumi veespetsialistide ning osalema palutud ekspertide poolt ülevaade põhjavee toitumisest, põhjavee seisundist Ida-Virumaal ja seisundis toimunud muutustest, samuti veekasutusest Ida-Virumaal ja veekasutuses toimunud muutustest. Lisaks anti ülevaade asjassepuutuvate direktiivide nõuetest.

Põlevkivi kaevandajatel ja kaasatud ekspertidel paluti teha ettekanded põlevkivi kaevandamisest tulenevatest põhjavee kasutamisega seotud probleemidest ja praegusest lähteolukorrast veekasutuses. Samuti soovisime saada ülevaadet, missugused on kaevandajate hinnangul realistlikud meetmed, mille saaksid osapooled kasutusele võtta põhjavee kasutamisega seotud probleemide ohjamiseks, sh seirekohustuse põhjal veekasutuse keskkonnamõjude hindamise sisseviimiseks ning tehnoloogiliste meetmete rakendamiseks mõju vähendamise eesmärgil.

Kohtumise tulemusel soovisime esitatud probleemidest lähtudes kokku leppida edasistes põlevkivi kaevandamist puudutavates põhjaveega seotud tegevustes. Vajadusel soovisime koostada lähteülesande kaevandustest väljapumbatava vee päritolu määramiseks ja kaevandustest vee väljapumpamise mõju hindamiseks veele ning ökosüsteemidele.

Kohtumise tulemus ja järgnenud arutelu Keskkonnaministeeriumi spetsialistidega

Ettekanded tegid Andres Marandi Tartu Ülikoolist, Rein Perens Eesti Geoloogiakeskusest ja Kalmer Sokman Eesti Energia Kaevandused AS-ist.

Nii Rein Perensi kui ka Andres Marandi ettekannetest tuli välja, et kaevanduste piirkonnas põhjaveetase alaneb ning kaevandamiseks tuleb alandada põhjaveekihi taset. Ei ole vahet, kas see

põhjaveekiht on looduslik või inimese poolt muudetud ehk täitunud kaevandus. Mõju põhjaveele kui ressursile on negatiivne igal juhul.

Kohtumisel otsustasime, et tasustamise aluste küsimusega tuleb edasi tegeleda ja esialgu teeme seda koostöös veeosakonnaga, arutelust saime vajaliku sisendi koostöökaks veeosakonnaga küsimuste lahendamiseks.

Ettevõtete esindajad soovisid, et teemat uuritaks edasi ja tellitaks vajadusel uuring.

Keskonnaministeeriumi poolt jäime seisukohale, et põhjaveevõtul on küll erinevad eesmärgid (kasu saamine, joogivesi/ kaevandamistegevuse võimaldamine) ja seetõttu saaks eristada põhjavee ressursitasu ja põhjaveebilansi mõjutamist, kuid analüüsime erineva käsitluse vajalikkust kõigepealt Keskonnaministeeriumi spetsialistidega.

Arutelu tulemusel pakkusime ühe muudatusettepanekuna välja, et keskkonna mõjutamist võtame arvesse seeläbi, et ettevõtjad saavad keskkonnakaitsete meetmetega enda tasumäära hoida madalamal. Eraldi uuringut vajalikuks ei peetud, keskkonnakaitsete meetmed pidi koostama esialgu põhjaveekomisjon ja hilisemas järgus oleksime kaasanud eksperte.

Hilisemate arutelude tulemusel selgus siiski, et kaevandustele soodustuse tegemine meetmete eest seaks nad eelistatud seisundisse võrreldes kõikide teiste vee erikasutajatega, kes peavad põhjavee väljapumpamiseks juba ennetavalt niikuinii meetmeid rakendama ja maksavad ka kehtestatud tasu.

Meetmete ennetav rakendamine põhjavee kasutamiseks läheb kokku ka veepoliitika raamdirektiivi nõuetega ja aitab kaasa direktiivi keskkonnaeesmärkide saavutamisele: põhjavee koguselise ja keemilise hea seisundi saavutamisele. Praegu ei ole direktiivi keskkonnaeesmärke saavutatud ainult kaevanduste piirkonnas, mistõttu nendele soodustuse tegemine ei ole kohane. Pigem tuleb kaevandustel senisest enam hakata seisundi parendamiseks ennetavaid meetmeid rakendama.

Hilisemate arutelude käigus jäime seega seisukohale, et tasustame põhjavee väljapumpamist ja selle tasu sõltub kasutatavast põhjaveekihiist ning samast põhjaveekihiist võetava vee tasu peaks olema kõigile võrdne.

Kui kaevandused pumpavad välja kihi vett, millest põhjaveevõtu jaoks on hetkel kehtestatud kõrgem hind, tuleb need tasumäärad ühtlustada.

Karjääride puhul jäi küsimuseks, kui suur osa väljapumbatavast veest on sademevesi. Selle jaoks kaalusime võimalusi a) tellida uus uuring või b) toetuda senistele uuringutele (2005. a Eesti Geoloogiakeskuse uuring) ning määrata nende põhjal keskmise % (70% põhjavesi) karjääridest väljapumbatava vee põhjaveesisalduse jaoks ja c) võimaldame soovi korral litsentseeritud hüdrogeoloogidel teostada uuringud, mille põhjal saaksid kaevandajad oma karjääri jaoks keskmise väljapumbatava põhjavee osatähtsust täpsustada.

Kokkuvõtte koostas

Aire Rihe

Keskonnatasude büroo nõunik

Keskonnaministeerium